

Merkantilist Politikalar 21. Yüzyıl Ticaret Savaşlarına

İlayda BAŞBUĞA*

---

* Avukat, Ankara Barosu. (ilayda.develi.123@hotmail.com)

MERKANTİLİST POLİTİKALARDAN 21. YÜZYIL TİCARET SAVAŞLARINA

ÖZ

Bu çalışmada, temelini merkantilist felsefeden alıp günümüzde Neo Merkantilizm olarak kendine uygulama alanı bulan korumacı politikalar incelenmektedir. Ayrıca 21. yüzyılda yaşanan benzer ekonomik olaylar hakkında tarihi süreç genel olarak ele alınmıştır. Korumacılık ve merkantilizm kavram olarak farklı bakış açılarıyla incelenmiş ve literatür taraması tarihi olay ve olgularla desteklenerek açıklanmıştır. Bununla beraber ülkelerin üretimi ve ihracatı arttırmak amacıyla uygulamaya koydukları politikalar neticesinde Ticaret Savaşları olgusu ortaya çıkmıştır. ABD'nin uygulamaya koyduğu çeşitli uygulamalar sonucunda birçok ülke ve dünya ekonomisi bu durumdan etkilenmiştir. Ticaret Savaşları neticesinde ithal girdi maliyetleri artarken ihracat maliyetleri yükselmiştir. Bu çalışmada Ticaret Savaşı kavramı hakkında literatür taraması yapılarak merkantilist politikalar ile ticaret savaşları arasındaki bağlantı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

ticaret savaşları

Merkantilizm

Neo-merkantilizm

korumacılık

misilleme

MERCANTILIST POLICIES TO 21st CENTURY TRADE WARS

ABSTRACT

In this study, protectionist policies, which take their foundation from mercantilist philosophy and find their application area as neo-mercantalism today, are examined. In addition, the historical process about similar economic events in the 21st century is discussed in general. Protectionism and mercantilism as a concept have been studied from different perspectives and explained by supporting the literature review with historical events and facts. However, as a result of the policies that countries have implemented to increase production and exports, the phenomenon of Trade Wars has emerged. As a result of the various practices implemented by the United States, many countries and the world economy have been affected by this situation. As a result of the Trade Wars, import input costs increased and export costs increased. In this study, a literature review was conducted on the concept of Trade War and the dec between mercantilist policies and trade wars was examined.

Keywords

Trade Wars

Mercantilism

Neo-Mercantilism

Protectionism

Retaliation

GİRİŞ

Dünya ticareti her geçen gün küreselleşmektedir. 1947 yılı sonrasında Gümrük ve Ticaret Anlaşması (GATT) toplantıları başlamıştır. Bu toplantılardan alınan kararlar neticesinde dünya ticaretinin önündeki engellerin kaldırılması hedeflenmiştir. Toplantıda alınan kararlar sonrasında ticaretin serbestleşmesi için 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü kurulmuş ve birçok kurum, ülkelerin korumacı politikalarının önüne geçerek ticareti serbestleştirmek amacıyla çalışmalar yapmaya başlamışlardır. 1986 yılında *Uruguay Round* görüşmeleri ile başlayıp, Dünya Ticaret Örgütü'nün kurulmasına kadar geçen süreçte; gümrük tarifeleri, kotalar, vergiler gibi birçok engelin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Küreselleşen dünya ticareti ve Dünya Ticaret Örgütü'nün etkileri ile tarife önlemlerinde görülen azalma trendi, 2008 krizi sonrasında yerini daha korumacı politikalara bırakmıştır. Küresel ölçekte tarife dışı önlemler ile korumacı politikalarda artış yaşanmaktadır. Neo merkantilist politikaların neticesinde; ekonomi politikaları git gide korumacı bir hale gelmektedir. Ülkeler kendi ekonomilerini korumayı hedefleyerek, çeşitli tarife engellerini uygulamaya koymaktadır. Bunun sonucunda tarifelerin muhatabı olan ülkeler misilleme yaparak karşılık vermektedirler. Karşılıklı olarak uygulanan bu yaptırımlar sonucunda Ticaret Savaşları ortaya çıkmaktadır. Ticaret savaşları tarih boyunca dönem dönem yaşanmış ve günümüzde de yaşanmaya devam etmektedir. Karşılıklı olarak misilleme yapılması ticaret savaşlarına küresel bir kimlik kazandırmıştır.^[1] Çalışma kapsamında korumacı politikaların ve ticaret savaşlarının tarihi incelenmektedir. Ayrıca tarihte yaşanan benzer ekonomik olaylar hakkında tarihi süreç genel olarak ele alınmakta ve günümüz ile karşılaştırılmaktadır.

---

[1] Fabian Wallen and Magnus Wiberg, "Growing Protectionism After the Financial Crisis: What is the Evidence Institute of Economic Affairs," *IEA Current Controversies Papers*, no. 60, (2018).

I. TİCARET SAVAŞLARI

Ticaret savaşlarının kavramının teorik olarak açıklamasını incelediğimizde karşımıza ilk olarak Johnson vakası çıkmaktadır.^[2] Johnson 1953 yılında yapmış olduğu araştırma ile optimum tarifeler üzerine çalışmış ve olası bir ticaret savaşı halinde doğru tarife dengesi sağlanırsa büyük ülkelerin fayda sağlayarak refah düzeyini arttıracaklarını ve küçük ülkelerin her zaman kaybedeceğini buna bağlı olarak refah düzeyinin azalacağını teorik olarak ortaya koymuştur.^[3]

Johnson'ın bu teorik çalışmasının ardından; dengeli bir tarife politikası üzerine yoğunlaşan çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmaların farklı enstrümanlar üzerine yoğunlaşmıştır. Örneğin Tower 1975 yılında yapmış olduğu çalışmada kotalar üzerinden inceleme yaparken, Kuga 1973 yılında yayınlamış oldu çalışmasında çeşitli mal grupları üzerinden araştırma yapmıştır. Bu yazarların ortak yanı tarife dengesinin oluşumunu ve iş birliğine dayalı bir politika dengesi olasılığını incelemiş olmaları ve dış ticaret hadleri dışsallıklarına dayanmalarındır. İlerleyen dönemde ticaret savaşından sonra yapılacak ticaret anlaşmalarının küresel refahı iyileştireceği savunan ikinci bir grup daha ortaya çıkmıştır.^[4] Ayrıca ticaret savaşı dendiğinde her ne kadar ilgili ülkenin ticari ortaklarına zarar verecek olsa da yerli şirketlerin karlarını arttırmak amaçlı çeşitli vergiler ve sübvansiyonlar gibi ticaret politikaları da uygulamaya konulmuştur.^[5] Çeşitli şekillerde kendine uygulama alanı bulan stratejik ticaret politikası argümanı aynı zamanda ticaret politikası dengelerinin özelliklerinin incelenebileceği bir kanaldır.

---

[2] Antoine Bouët and David Laborde Debucquet, "Make America and its partners lose again," *The World Economy* 41, no 9 (2018): 2276-2319. <https://doi.org/10.1111/twec.12719>.

[3] Harry G Johnson, "Optimum tariffs and retaliation," *Review of Economic Studies* 21, no. (1953): 142-153, <https://doi.org/10.2307/2296006>.

[4] Kiyoshi Kuga, "Tariff Retaliation and Policy Equilibrium," *Journal of International Economics* 3, no. 4 (1973): 351-366, [https://doi.org/10.1016/0022-1996\(73\)90027-5](https://doi.org/10.1016/0022-1996(73)90027-5).

[5] Edward Tower, "The optimum quota and retaliation," *Review of Economic Studies* 42, no. 4 (1975): 623-630.

Brander ve Spencer tarafından 1985 yılında yapılan çalışmada; iki ülke arasındaki ihracat sübvansiyon savaşı incelenmiştir.^[6] Bu senaryoda, iki ülkede; ulusal firmaların eksik rekabet altındaki bir sektörde daha fazla kar toplamasını sağlamayı amaçlamıştır.

Eaton ve Grossman 1986 yılında iki ülke arasındaki Bertrand rekabeti ve oligopolistik firmaların ihracatlarını vergilendiren politika dengesi durumunu incelemiştir. 2012 yılında Ossa tarafından yapılan bir çalışmada ise Nash tarifleri ve bu tarifelerin uygulanmasına ilişkin refah değişikliklerini Krugman'ın "yeni ticaret" modelini kullanarak formüle edilmiştir.

Ossa bir üretim yer değiştirme dışsallığının ticaret politikasını da motive edebileceği fikrini desteklemektedir; bu aynı zamanda ticaret ortakları için ticaret anlaşmalarında içselleştirilebilecek bir dışsallık kaynağı oluşturur. Daha doğrusu, bu dışsallık, yerli imalat sektörüne giriş ve yabancı imalat sektörlerinden çıkışa yol açan bir ithalat vergisinden kaynaklanmaktadır. Bu tür üretim yer değiştirmeleri iç refahı arttıracaktır.^[7]

Literatürün ampirik tarafını inceleyecek olursak; Conybeare ticaret savaşlarını, devletlerin, ekonomilerinin ticareti yapılan mal veya hizmet sektörleriyle doğrudan ilgili ekonomik hedefler üzerinde etkileşimde bulunduğu, pazarlık yaptığı ve misilleme yaptığı ve kullanılan araçların birbiriyle bağlantılı olduğu yoğun bir uluslararası çatışma kategorisi, olarak tanımlamaktadır. Tüm bu çalışmalar literatüre katkı sunmuş ve günümüzde devam eden çalışmaların çoğuna yol gösterici olmuştur.^[8]

Bu incelemelerden genel olarak üç sonuç çıkartılmıştır.; Birincisi, küresel tarife savaşları tüm ülkelere ve genel olarak dünya ekonomisine çok zarar verebilir. İkincisi, ikili ticaret savaşlarında iki olası sonuç vardır; genel durumda, iki ülke bir serbest ticarete başlangıç noktasındaki durumlarına kıyasla zarar görmektedir. Johnson davaları diyebileceğimiz bazı durumlarsa

---

[6] James A. Brander and Barbara J. Spencer, "Export subsidies and international market share rivalry," *Journal of International Economics* 18, no. 1-2 (February 1985): 83-100.

[7] Ralph. A Ossa, "New Trade Theory of GATT/WTO Negotiations," *Journal of Political Economy* 119, no. 1 (February 2011): 122-152.

[8] John Conybeare, *Trade Wars: The Theory and Practice of International Commercial Rivalry*, New York Columbia University Press, 1987.

ise büyük ülke refahını artırırken küçük ülkenin refah düzeyi düşmektedir. Üçüncü sonuç ise dengeli bir tarife politikası üzerine yoğunlaşan Johnson davalarında bile küresel refah azalmıştır.

Merkantilizm bu nedenle bir para politikası sistemi olarak düşünülebilir. Ülkelerde para ve kıymetli madenlerin miktarını artıracığına inanılan tedbirlerin kendine uygulama alanı bulmaya başlamıştır.

Paranın sermaye kavramıyla özdeşleşmiş olması, ülke içinde artan para dolaşımının ulusal zenginliğin artmasını ve diğer ülkelerle olumlu bir değişim ilişkisi sağlayacağı düşüncesi paraya karşı tutumu değiştirmiştir.^[9] İlerleyen dönemde en yüksek amaç devletin gücü ve zenginliği haline gelmiş ve devletin refahı bireyin refahından önce gelmeye başlamıştır. Coğrafi keşifler, dünyanın varlığının olması gerekenden daha büyük ve taşıdığı değer için insanlık için daha önemli olduğu sorgulamasının yapıldığı bir devrimdir.^[10] Bu devrimin öncüleyici sebepleri de yeni ticaret alanları bulmak, altın ve gümüş gibi değerli madenlere erişmek, üretim için gerekli olan hammadde kaynaklarını keşfetmek ve olası bir yeni dünyada yer kapmak isteğidir.^[11]

Uluslararası ticaret sayesinde ülkelerin refah düzeyinin artacağına yönelik görüşler dikkate alındığında tarife engelleri sadece bu ticaretin taraflarına değil aynı zamanda ülkelerin kendilerine de zarar vereceği görüşü yaygındır.^[12] Bu görüşler dikkate alındığında tarifeler, ülke içerisindeki bazı çıkar grupları için yarar sağlar gibi görünse de tarifeleri uygulayan ülke ekonomisine zarar vermektedir.^[13] Daha önce yapılmış çalışmalar incelendiğinde ticari çatışmaların altında politik ekonomik kararların olduğu görülmektedir.^[14]

Politik olarak verilen bu ekonomik kararlara dayanarak koyulan tarife engelleri ticaretin tarafları için olduğu kadar bu tarifeleri koyan ülkeler

---

[9] B.F. Haley, "Heckscher, Mercantilism," *The Quarterly Journal of Economics* 50, no. 2, (February 1936): 347–354, <https://doi.org/10.2307/1885028>.

[10] Haley, "Heckscher, Mercantilism."

[11] Riamondo Luraghi, *Sul sentiero della guerra*, (Rizzoli, 2000).

[12] David Ricardo, *Principles of Political Economy and Taxation*, (1891).

[13] Chad Bown, "On the Economic Success of GATT/WTO Dispute Settlement," *The Review of Economics and Statistics* 86, no. 3, (August 2004): 811–823.

[14] Ricardo, *Principles of Political Economy and Taxation*.

için de zararlıdır.^[15] Ülkelerin tarifelere ilişkin yaklaşımlarını inceleyen araştırmalar sonucunda genel olarak tarifeleri düşürme eğiliminde oldukları ortaya çıkmıştır.^[16]

II. NEO MERKANTİLİZM

Neo Merkantilizmi açıklamak için öncelikle merkantilizmin incelenmesi daha doğru olacaktır.

Merkantilizm Gustav Schmoller tarafından amacı birleştirme olan bir ekonomi politikası olarak resmedilmiştir. William Cunningham, merkantilizmi bir güç sistemi olarak tanımlamıştır. Bu açıklamalardan daha önce Adam Smith, merkantilistlerin korumacı politikasını ve parasal doktrinlerini çalışmalarında vurgulamıştır. Ekonomik düşüncelerle hazırlanan eserler arasında Adam Smith'in *The Wealth of Nation* çalışması gibi döneminin ekonomik konjonktürün gereklerine paralel olarak ortaya konmuş çalışma sayısı çok azdır.^[17]

Heckscher'in çalışmalarında merkantilizm geniş bir biçimde incelenmiştir. İlk olarak, merkantilizmi devletin birliğini teşvik etmek için tasarlanmış bir ekonomik politika sistemi olarak tanımlamıştır. Modern merkantilist dönem, devletin gümrük engelleri ve geçiş ücretleri, para sistemi, sınai faaliyetin düzenlenmesi, iç ve dış ticaretin düzenlenmesi, ağırlık ve ölçü sistemi bakımından birlik sağlama girişimleriyle başlamıştır. Merkantilist teori dış ticaret üzerinde etkilidir. Merkantilizm, temelde devletin gücünü artırmak için tasarlanmış bir ekonomik politika sistemidir; tüm ekonomik faaliyetler bu amaca hizmet etmektedir.

Devlet gücü için gerekli görülen belirli mal ve hizmetlerin, arzını doğrudan etkilemek için girişimlerde bulunulmuş ve buna ek olarak, merkantilistler, devletin gücünün, devletin vergilendirme yoluyla yararlanabileceği toplam milli gelirdeki genel artışla destekleneceğini ortaya koyarak korumacılık politikalarını ve para politikalarını bu amaçla geliştirmişlerdir.

---

[15] Bown, "On the Economic Success."

[16] Daniel Y. Kono, "Optimal Obfuscation: Democracy and Trade Policy Transparency," *The American Political Science Review* 100, no. 3 (August, 2006): 369-384.

[17] Deane Phyllis, *The first industrial revolution*, (Cambridge, 1979), 203.

Merkantilizm, yerli üreticilerin sistematik korunması yoluyla devletin zenginliğini ve dolayısıyla gücünü teşvik etmek için tasarlanmış bir ekonomik politika sistemi olarak tanımlanabilir.

Bu terimi Heckscher ‘koruma’ şeklinde kullanmıştır ve temel olarak üretim neredeyse başlı başına bir amaç olarak görülmüştür. Ancak üreticilerin mallarını elden çıkaramayacaklarına ilişkin yaşadığı korkular neticesinde ihracatı artırma ve ithalatı azaltma arzusu gelişmiştir. Aslında amaç, malları mümkün olan herhangi bir yolla elden çıkarmaktır. Bu düşünce, iş yaratma ve işsizliği önleme arzusuyla daha da güçlenmiştir. Bununla birlikte, bazı önemli istisna malları, özellikle para ve değerli metallerin ihracatını engelleme arzusu ortaya çıkmıştır. Heckscher tarafından Mal Korkusu (Fear of Goods) olarak isimlendirilen bu tutum genel olarak ithalatı artırıp ihracatı azaltma yönünde politikaları ortaya çıkartmıştır. Merkantilizm bu nedenle bir para politikası sistemi olarak düşünülebilir. Ülkelerde para ve kıymetli madenlerin miktarını artıracığına inanılan tedbirlerin kendine uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Paranın sermaye kavramıyla özdeşleşmiş olması, ülke içinde artan para dolaşımının ulusal zenginliğin artışı ve diğer ülkelerle olumlu bir değişim ilişkisi sağlayacağı düşüncesi paraya karşı tutumu değiştirmiştir.^[18] İlerleyen dönemde en yüksek amaç devletin gücü ve zenginliği haline gelmiş ve devletin refahı bireyin refahından önce gelmeye başlamıştır.

Coğrafi keşifler, dünyanın varlığının olması gerekenden daha büyük ve taşıdığı değer için daha önemli olduğu sorgulamasının yapıldığı bir devrimdir. Bu devrimin öncüleyici sebepleri de yeni ticaret alanları bulmak, altın ve gümüş gibi değerli madenlere erişmek, üretim için gerekli olan hammadde kaynaklarını keşfetmek ve olası bir yeni dünyada yer kapmak isteğidir.^[19] Sömürgecilik anlayışının fikirselleşmesi ise merkantilizm düşüncesinin, bir ülkenin ancak başka bir ülkenin fakirleşmesi pahasına büyüyebileceği, inancına dayanmaktadır.

Bu inanç kapsamında ortaya çıkan sonuç ise devletin içerisinde oluşan tekellerin hükümetin mutlak koruyuculuğu içerisinde varlıklarını sürdürürken, sınır dışında ise sömürgecilik faaliyetlerinin hız kazanması için çaba göstermeleridir. Bu amaç doğrultusunda sömürgeleştirilebilecek nitelikteki güçsüz devletlerin değerli madenlerine el koyabilmek için başta İspanya ve

[18] Haley, “Heckscher, Mercantilism.”

[19] Luraghi, *Sul sentiero della guerra*.

Portekiz olmak üzere yayılmacı idealler taşıyan devletler öncü kuvvetlerini uzak topraklara gönderilmişlerdir.^[20]

Orta Çağdan itibaren yaklaşık üç yüzyıl boyunca etkili ekonomik bir politika olan merkantilizm temelde devlet içerisinde iç Pazar yaratmayı amaçlamıştır.^[21] Bu bağlamda, merkantilizm metodolojik, teorik ve siyasal sistem açısından geniş bir tartışma ortamı yaratmaktadır.^[22]

III. 21.YÜZYIL TİCARET SAVAŞLARI

2016 yılının sonun itibariyle küresel ticareti derinden etkileyecek değişiklikler yaşanmaya başlamıştır. İngiltere'nin Brexit süreci ve ABD başkanlığı seçim sonuçları ile başlayan bu sürecin mevcut ticari dengeleri derinden etkileyen sonuçları olmuştur. Seçim kampanyaları sırasında korumacı bir ekonomik politika izleyeceğini açık bir şekilde ortaya koyan Donald Trump, başkanlık seçimini kazandıktan sonra icraata geçmekte gecikmemiştir. Çin, Meksika ve Almanya'ya karşı uygulanan ithalat vergilerini Amerikan ekonomisini haksız rekabete karşı korumak amacıyla yükselteceğine ilişkin açıklamalarının ardından Amerika'yı Trans Pasifik Ortaklığından çıkartmayı amaçlayan kararı imzalamıştır (For Americans, Trump's tariffs on imports could be costly 2016). Başlangıçta imzalamış olduğu bu karar ABD kongresi tarafından onaylanmadığı için sembolik olarak görünse de; günümüz ekonomisinde hala etkisini gösteren 21.Yüzyıl Ticaret Savaşları bu şekilde başlamıştır.

Bu gelişmeler karşısında Çin'in adeta misilleme odaklı stratejiler benimsemesi gerginliği arttırmış ve yaklaşık iki ay içerisinde yükseltelen tarifelerin yaklaşık değeri 100 milyar dolara ulaşmıştır. İki ülkede birbirini ticaret ağlarını genişletmekle tehdit eder hale gelmiştir. ABD; Çinli bireylerin ve firmaların yasal ve yasadışı yollarla teknoloji transferi yaptığı iddiası ile ilgili şikâyette bulunarak Çin'i Amerika'nın fikri mülkiyetini çalmakla suçlamıştır.

---

[20] Mark Skousen, *The Structure of Production*, (New York & London: New York University Press, 2007).

[21] Ejvind Damsgaard Hansen, *European Economic History: From Mercantilism to Maastricht and Beyond*, Copenhagen, Copenhagen Business School Press, (2001).

[22] Lars Magnusson and Eli F. Heckscher, *Mercantalism*, (London & New York: Routledge, 2007).

Çin'in Amerikan fikri mülkiyet hırsızlığının Amerikan ekonomisine yıllık yaklaşık 225 ila 600 milyar dolar ve bir sürü Amerikan işine mal olduğu tahmin edilmektedir.^[23]

20. yüzyılda yaşanmış benzer durumların incelenmesi süreci açıklamak adına faydalı olacaktır. Ekim 1929'daki Wall Street Çöküşünden 8 ay sonra Haziran 1930'da ABD Kongresi 20.000 ithal mal kalemi için ithalat tarifelerini yükseltme kararı almıştır.

Bu karar sonrası ortalama ithalat tarifesi %39'dan %53'e yükselmiştir. ABD'nin ticaret ortaklarından misilleme gecikmemiş ve Kanada ile başlayan misillemeleri diğer ülkeler takip etmiştir. 1930 sonrası küresel ticaretin çöküşünden ABD ekonomisi olumsuz etkilenmiştir. 1930 yılında dünya ticaretindeki payı %16 olan ABD'nin bu payı 1935 yılında %11'e düşmüştür. ABD ithalatı da 1930 Haziran'ından sonra yaklaşık %40 düşmüştür. Düşüşün bir kısmı, ABD ulusal gelirindeki düşüş ile ilişkili diğer bir kısmı ise, Smooth-Hawley Tarife Yasası'nın korumacı etkisini artıran yabancı misilleme ve deflasyonla ilişkilidir. ABD ithalatındaki Basit bir genel denge modeli tasarlayan Irwin, bu yasanın ABD gayri safi milli hasılasında %0,3 ile %1,9 arasında bir verimlilik kaybına yol açtığı sonucuna varmıştır.^[24] Karşılıklı olarak alınan bu kararlar devletler arasında ekonomik belirsizliklerin artmasına neden olmuştur. Dünya Ticaret Örgütü tarafından yayınlanan 2018 yılına ait Ticaret izleme raporu küresel mal ticaretine ilişkin hazırlanmış olduğu raporda yıllık büyümenin yılın ilk altı ayında %3.9 seviyelerinden ikinci 6 ayda %2.7'ye düştüğünü açık bir şekilde ortaya koymuş ilerleyen yıllarda ise büyümenin gözle görülür bir şekilde yavaşladığını raporlarında belirtmiştir. Ticaret Savaşlarının yanı sıra 2019, 2020, 2021 verileri elbette Covid-19 pandemisinden de etkilenmiştir.

Ticaret savaşları 21. Yüzyılın belki de en önemli ekonomik olaylarına neden olmaktadır. Bu kapsamda ülkelerce uygulamaya konan yaptırımlar hukuki, ekonomik ve sosyal hayatı somut olarak etkilemiş ve etkileri gündelik hayata dahi yansımıştır. Ticaret Savaşı olgusu tarihte dönem dönem ortaya çıkmış ve çeşitli sonuçlar doğurmuştur. Bunlardan en bilineni 19.

[23] K.M. Siby and Arunachalam P, *The US-China Trade Competition: An Overview*, (2018). https://mpr.ub.uni-muenchen.de/87236/1/MPPA_paper_87236.pdf

[24] Douglas Irwin A, "The Smoot-Hawley Tariff: A Quantitative Assessment," *The Review of Economics and Statistics* 80, no. 2 (May, 1998): 326-334.

yüzyıl yüzyılda ortaya çıkan 1. Afyon savaşlarıdır. Yaşanan bu savaşta Çin'in yasadışı ilan ettiği Afyonu İngiltere Çin'e satmaya başlamıştır. Günümüzden farklı olarak bu durumda Çin tarafından ithalat vergileri değil direkt olarak İngiltere'nin büyük bir ithalat kaleminin yasadışı ilan edilmesi söz konusudur.

Sonrasında İngiltere bu yasaklara aldırılmayarak afyon satışlarına devam etmiş ve fiziki bir savaş ortaya çıkmıştır. Ancak savaşta İngiltere'nin yanına Fransa'yı da alarak yapmış olduğu müdahaleler sonucu İngilizler bu savaşı kazanmış ve Çin İngiltere'ye imtiyaz tanımak zorunda kalmıştır.

Farklı bir gelişme de Doğu Asya'da başlayan Japonya ekonomisinin hızlı kalkınma hamlelerini takiben ortaya çıkmıştır. Japon Mucizesi olarak anılan bu ekonomik kalkınma hamlesi ile Japon şirketleri uluslararası piyasada çok kısa bir süre içinde rekabet üstünlüğünü ele geçirmiştir. Japon markalı otomobiller, elektronik cihazlar ve birtakım mallar başta ABD olmak üzere birçok piyasayı adeta işgal etmiştir. Hatta bazı Japon şirketleri ABD şirketlerini satın almaya başlamıştır.

Japonya'nın bu hamlesi ABD tarafından tehdit olarak algılanmış ve yaptırımlar gecikmemiştir. ABD'de bu durumu engellemek için sendikalar hemen harekete geçmiştir. Bu sendikalar ABD şirketlerinin Japonlara satılmasına karşı çıkmış ve ABD'nin sembolik sayılan Rockefeller binası gibi bazı yapılarının satışına engel olmaya çalışmışlardır. Hatta ABD tarafından teknolojilerinin çalındığı iddialarıyla birlikte casusluk iddiaları ile davalar dahi açılmıştır. Sivil toplum kuruluşları çeşitli eylemler yaparak Japon otomobillerini parçalamıştır.

ABD dış ticaret açığı noktasında iş bu makale konusu ticaret savaşları öncesinde birçok hamle yapmıştır. Örneğin ucuz iş gücü nedeniyle ABD'li teknoloji şirketlerinin Hindistan'da olan tüm tesislerini ülkelerine geri getirmek adına çalışmalar yapmıştır. Bunun en büyük nedeni şirketler ABD kökenli olsa da üretim Hindistan'da yapıldığından yapılan bu üretim sonucu mal satışlarının Hindistan ihracatını arttırmasıdır. ABD bu şirketleri kazanabilmek adına vergi avantajları ile birçok teşvik uygulaması yapmıştır. Çinin önlenemez yükseliş ve ABD'nin artan dış ticaret açığı neticesinde 2018 yılında ABD bu amaçla güvenlik tehdidi gerekçesiyle Çelik ve Alüminyum %10 ile %25 oranlarında ithalat vergisini yürürlüğe koymuş ancak birçok ekonomiste göre bu uygulamalarla ABD'nin en önemli amacı dış ticaret açığını kapatmaktır. Nitekim sonuca bakıldığında zaman bu uygulamalar

ABD'nin dış ticaret açığını kapatmaktan ziyade son yıllarda bu açığı gitgide daha çok arttırmıştır. Uygulamaya koyulan ithalat ilk yıllarda da kayda değer bir ticaret açığında düşüş yaratmadığı gibi ABD'nin yapmış olduğu bu yaptırımlar Çin'in yükselişini engellemeye de yeterli olmamıştır. Çin günümüzde ekonomik büyüme anlamında dünyada en çok artış gösteren ülke konumunda bu nedenle kimi yazarlara göre ticaret savaşlarını ABD'nin kaybettiğini dahi söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Bouët, Antoine and David Laborde Debucquet, “Make America and its partners lose again.” *The World Economy* 41, no 9 (2018): 2276-2319. <https://doi.org/10.1111/twec.12719>.
- Bown, Chad. “On the Economic Success of GATT/WTO Dispute Settlement.” *The Review of Economics and Statistics* 86, no. 3, (August 2004): 811-823.
- Brander James A. and Barbara J. Spencer. “Export subsidies and international market share rivalry.” *Journal of International Economics* 18, no. 1-2 (February 1985): 83-100.
- Conybeare, John. *Trade Wars: The Theory and Practice of International Commercial Rivalry*. New York Columbia University Press, 1987.
- Haley, B.F. “Heckscher, Mercantilism.” *The Quarterly Journal of Economics* 50, no. 2, (February 1936): 347–354, <https://doi.org/10.2307/1885028>.
- Hansen, Ejvind Damsgaard. *European Economic History: From Mercantilism to Maastricht and Beyond*. Copenhagen, Copenhagen Business School Press, 2001.
- Irwin, A. Douglas. “The Smoot-Hawley Tariff: A Quantitative Assessment.” *The Review of Economics and Statistics* 80, no. 2 (May, 1998): 326-334.
- Johnson, Harry G. “Optimum tariffs and retaliation.” *Review of Economic Studies* 21, no. 2 (1953): 142–153, <https://doi.org/10.2307/2296006>.
- Kono, Daniel Y. “Optimal Obfuscation: Democracy and Trade Policy Transparency.” *The American Political Science Review* 100, no. 3 (August, 2006): 369-384.
- Kuga, Kiyoshi. “Tariff Retaliation and Policy Equilibrium.” *Journal of International Economics* 3, no. 4 (1973): 351-366, [https://doi.org/10.1016/0022-1996\(73\)90027-5](https://doi.org/10.1016/0022-1996(73)90027-5).
- Luraghi, Riamondo. *Sul sentiero della guerra*. Rizzoli, 2000.

- Magnusson, Lars and Eli F. Heckscher. *Mercantalism*. London & New York: Routledge, 2007.
- Ossa, Ralph. A. "New Trade Theory of GATT/WTO Negotiations." *Journal of Political Economy* 119, no. 1 (February 2011): 122-152.
- Phyllis, Deane. *The first industrial revolution*. Cambridge, 1979.
- Ricardo, David. *Principles of Political Economy and Taxation*, 1891.
- Siby, K.M. and Arunachalam P. *The US-China Trade Competition: An Overview*. 2018. https://mpa.ub.uni-muenchen.de/87236/1/MPRA_paper_87236.pdf
- Skousen, Mark. *The Structure of Production*. New York & London: New York University Press, 2007.
- Tower, Edward. "The optimum quota and retaliation." *Review of Economic Studies* 42, no. 4 (1975): 623–630.
- Wallen, Fabian and Magnus Wiberg. "Growing Protectionism After the Financial Crisis: What is the Evidence Institute of Economic Affairs." *IEA Current Controversies Papers*, no. 60, (2018).

